

AVV, Weg ermee?

Door: mr. Joop van Zijl

Voor wie het nog niet duidelijk is: het is de huidige regering menens, als het er om gaat structurele hervormingen aan te brengen in de vaderlandse economie. Die hervormingen zijn nodig, omdat onze economie het in toenemende mate aflegt in de concurrentie met opkomende economieën, zoals die van China en India. Maar ook in vergelijking met andere Europese landen blijft de ontwikkeling van de Nederlandse economie achter. Dat alles leidt tot verlies van arbeidsplaatsen. En dat stemt tot zorg, temeer daar de komst van moderne communicatietechnieken en de beschikbaarheid van geschoolde arbeidskrachten elders het verlies van arbeidsplaatsen al lang niet meer beperkt tot laaggeschoolde productiewerk. Hele IT-afdelingen worden verplaatst naar landen waar de arbeid goedkoper is. En wie niet meegaat in deze trend, dreigt het onderspit te delven in de steeds internationaler wordende concurrentiestrijd doordat zijn producten te duur worden.

De oplossing voor dit probleem moet in de eerste plaats komen van het verhogen van de arbeidsproductiviteit. Op het punt van verlaging van de arbeidskosten kan het pleit toch niet in Nederlands voordeel worden beslecht. Dat wil echter niet zeggen dat het kwaad kan als ook de loonkosten zelf zich, zoals dat heet, "verantwoord ontwikkelen". Een daling is nauwelijks te verkopen, maar bevrozing van de lonen voorkomt in elk geval verdere loonstijgingen en betekent aldus ook al vooruitgang. Neemt men de inflatie in acht, dan is er zelfs sprake van een daling van loonkosten. De regering heeft ingezet op bevrozing van de lonen in 2004 en 2005. Ontegengesteld dient loonmatiging ook bezuinigingsdoelstellingen van de regering, die het begrotingstekort in verband met Europese afspraken beneden de drie procent moet zien te houden. Aangezien stijgende CAO-lonen vanwege "de koppeling" tot gevolg hebben dat ook ambtenarsalarissen en uitkeringen stijgen, heeft de regering een direct eigen belang bij een gematigde ontwikkeling van de lonen.

'AVV-en'

Maar wie denkt dat de regering alleen bezuinigingsdoelstellingen nastreeft, heeft het mis. De regering probeert "en passant" ook structurele hervormingen in de Nederlandse economie aan te brengen, die het voor Nederlandse bedrijven mogelijk moeten maken om flexibeler in te spelen op wijzigingen in economische omstandigheden en daardoor meer concurrerend te zijn. Geheel in lijn met het onder de paarse kabinetten ontwikkelde "poldermodel" had de regering in het najaar van 2003 met de werkgevers- en werknemersorganisaties afspraken gemaakt over het niet verhogen van de CAO-lonen. Die afspraken kwamen echter weer op de tocht te staan toen in het voorjaar van 2004 bleek dat afspraken over vervroegde pensionering onhaalbaar waren. Nu is het zo dat de regering slechts zeer beperkte mogelijkheden heeft om invloed uit te oefenen op de hoogte van de lonen. De rechten van werkgevers- en werknemersorganisaties op dit punt

mr. J.P.M. (Joop) van Zijl is als advocaat werkzaam bij Kantoor Mr. van Zijl te Tilburg. Kantoor Mr. van Zijl is lid van de NOAB-Adviesgroep en houdt zich bezig met de juridische en fiscale aspecten van personeelsvraagstukken: arbeidsrecht, premieheffing werknemersverzekeringen en loonheffing.

zijn vastgelegd in internationale verdragen en in de wet. In de CAO's ingrijpen kan de regering slechts onder zeer stringente voorwaarden, waarvan geen sprake is. Toch heeft de regering kans gezien het de werkgevers- en werknemersorganisaties bijzonder lastig te maken om de lonen te verhogen.

Wanneer werkgevers- en werknemersorganisaties CAO-afspraken hebben gemaakt, is het gebruikelijk dat zij de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verzoeken om die CAO algemeen verbindend te verklaren (in het jargon: "avv-en") voor de hele bedrijfstak. De minister heeft die bevoegdheid om te voorkomen dat niet aan de CAO gebonden bedrijven goedkoper kunnen produceren. Door te "avv-en" wordt onwenselijk geachte concurrentie over de rug van de arbeidsvoorwaarden van het personeel voorkomen. Werkgevers hoeven na algemeen verbindendverklaring geen lid van een werkgeversvereniging meer te zijn om aan de CAO-afspraken gebonden te zijn. Zelfs als de werknemers zouden instemmen met afwijking van de CAO, kunnen vakbonden werkgevers dwingen zich aan de algemeen verbindend verklaarde CAO te houden, zo moest onlangs het Groningse bedrijf Smead B.V. ervaren toen het het zijn werknemers had afgesproken langer te gaan werken voor hetzelfde loon.

Opzeggen lidmaatschap werkgevers- verenigingen loont?

De regering heeft nu aangegeven geen CAO-afspraken algemeen verbindend te verklaren waarvan het gevolg is dat de lonen per saldo stijgen. Daarmee kunnen werkgevers- en werknemersorganisaties nog geheel vrij onderhandelen over de arbeidsvoorwaarden, maar zij moeten er dan wel rekening mee houden dat CAO-afspraken die een loonstijging tot gevolg hebben, niet opgelegd worden

aan werkgevers die geen lid zijn van een werkgeversvereniging. Stijging van de CAO-lonen maakt het dan voor werkgevers onaantrekkelijk om nog langer lid te zijn van werkgeversverenigingen. Geen lid zijn betekent immers niet gebonden zijn aan de hogere CAO-loonafspraken.

Dit beleid van de regering (waarvan overigens wel wordt betwist dat de regering ertoe gerechtigd is) heeft meer gevolgen dan op het eerste gezicht lijkt. Algemeen verbindend verklaren van CAO's kunnen werkgevers- en werknemersorganisaties alleen met succes aan de minister vragen als zij een belangrijke (55%) meerderheid van de werknemers in de bedrijfstak vertegenwoordigen. Daartoe moeten bij de werkgevers die door hun lidmaatschap van de werkgeversorganisatie aan de CAO gebonden zijn, tenminste 55% van de werknemers in de bedrijfstak werkzaam zijn. Door nu een premie (lagere lonen) te zetten op het niet lid zijn van een werkgeversorganisatie, bevordert de regering dat werkgevers hun lidmaatschap van werkgeversorganisaties opzeggen. Dat kan leiden tot een zodanig verlies van leden, dat de werkgevers- en werknemersorganisaties die een CAO afsluiten, niet langer voldoende representatief zijn om nog algemeen verbindendverklaring te kunnen vragen. Met name in bedrijfstakken waar de representativiteit van de CAO-sluitende partijen toch al onder druk staat (zoals in de horeca, waar een alternatieve werkgeversorganisatie als het Horecagilde aan populariteit wint) zou het wel eens zo ver kunnen komen dat het helemaal niet meer kan komen tot algemeen verbindendverklaring van CAO's.

CAO-afspraken niet langer bindend?

De beperking die gesteld is aan het algemeen verbindend verklaren van CAO's is dan ook bijzonder effectief. Als werkgevers- en werknemersorganisaties zich niet houden aan de beperkingen die de regering aangeeft (geen loonstijging), dreigen zij op termijn de mogelijkheid te verliezen hun CAO-afspraken bindend aan niet-georganiseerde werkgevers op te leggen. CAO-afspraken zouden dan al gauw de georganiseerde werkgevers en werknemers buiten spel plaatsen, waardoor de mogelijkheden om in CAO-onderhandelingen arbeidsvoorwaarden vast te stellen zeer zouden worden beperkt. Als dat geen structurele hervorming van de Nederlandse economie is, dan weet ik het niet meer.

Voeg daarbij de wetenschap dat werkgevers- en werknemersorganisaties een niet onbelangrijk deel van hun inkomsten verkrijgen door CAO-afspraken te maken over bijdragen aan bij CAO ingestelde fondsen (met name de zogenaamde "sociale fondsen") en door die afspraken ook op te leggen aan de niet-georganiseerde werkgevers en werknemers, en u begrijpt waarom met name de vaak toch al in financiële problemen verkerende bonden zo boos zijn op de regering. Nee, de Nederlandse regering mag veel worden verweten, maar niet gebrek aan visie en daadkracht als het gaat om het tot stand brengen van structurele hervormingen in de Nederlandse economie.

De roadshows van Unit 4 Agresso vinden plaats op:

Dinsdag 5 oktober	in Motel Van der Valk, Ugchelen
Donderdag 7 oktober	in Airport Hotel, Rotterdam
Dinsdag 12 oktober	Golden Tulip Mastbosch Hotel, Breda
Donderdag 14 oktober	in Motel Van der Valk, Assen
Dinsdag 19 oktober	in NH Hotel Koningshof, Veldhoven
Dinsdag 26 oktober	bij Unit 4 Agresso Accountancy, Veenendaal
Donderdag 28 oktober	in Motel Van der Valk, Schiphol (Amsterdam)

Activalezers zijn van harte welkom tussen 10.00 uur en 16.00 uur
U kunt zich inschrijven via www.unit4agresso.nl/accountancy

UNIT4AGRESSO

SOFTWARE SOLUTIONS 4 LIFE